Број 25 У Новом Саду, у уторак 3. фебруара 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Политички морал.

I.

Органи политичких странака слабо спомињу „политички морал“. О њему самом не расправља нико. Но зато се у либерал ном органу, скоро данимице говори — о политичком моралу. Појава је то стара, а лако и разумљива. Сирома говори о богатству; гладан о јелу; жедан о пићу; слаб о некој снази; глупав о памети; лопов о поштењу; блудница о чистоти душе; а Полит — о политичком моралу.

Оно, што неко нема, о томе највише и расправља.

Па шта је то — тај политички морал? Оно што у опште не ваља, што је непоштено, нечасно, неправедно — то је не морално. Противност тога, то је морално. Политички морал дакле то је: ваљан, поштен, частан, праведан јавни рад појединаца или и читаве странке. Са то неколико речи даје се утврдити појам политичког морала, у колико он овде долази у питање.

Нема о томе спора, да је народна слободоумна странка, под Милетићем имала огромних заслуга по васцело Српство; а још више заслуге имала је она у самој нашој отачбини Она је пробудила и увдигла српску свест до велике висине; она га је и умно знатно унапредила; но што је далеко важније, она је у српском народу пробудила љубав к слободи.

Када смо ово отворено и искрено признали, не може нам се пребацивати, да смо из партијске тесногрудости ил мржње слепи према њеним заслугама.

Слободоумна је странка играла часну улогу на саборима и политичким и народно-црквеним. Но она је ту улогу играла само за време Милетићево.

Како је нестало Милетића, нестало је и оног старог напредног духа, и она се почела каменити, застајати и ићи у натраг.

Од напредних либерала остала је још само љуска, реч и име, ал' рад јој пође у натраг и постаде натражњачки, реакцијонаран.

Бадава се ви једите, г. г. либерали, Милетић је био енергичан, напредан, радикалан. Остале вође ваше беху смеса мекуштва и натражњаштва. Милетић беше покретна снага ваша. Нестаде ваше „локомотиве“ и стаде и сав воз. Касапиновић и Максимовић људи су неоспорно талентирани и учени, али по своме темпераменту опортунисте, склони вазда попуштању и они по нестанку Милетићевом први и попустише и одоше у — Кикинду. Вучетић је паметан човек и добар рачунција и он оде за њима. Полит — к'о Полит. Стари Цицеро-Полтрон писао је најпре љубавно писмо своме драгом Чивутину Фанку и сакрио се на свом историјском салашу — да ником не смета.

Као што се оно, они славни кинески генерали, у рату са Јапаном, сакрише у јаругу и тек се онда живи показаше кад битка престаде, ал' тада потражише и опет команду над војском, тако је било и са дон-Политом. „Нова омладина“, коју он сада тако јуначки грди и клевета, прискочила је тада у помоћ странци либералној Она је са народом српским, са војском без војсковођа поделила мегдан са кикиндским програмлијама и сузбила Касапиновић-Максимовића. А прискочила је у помоћ и непозвана из чистог уверења, да ваља странку либералну, као странку напреднију, потпомоћи, у борби са странком назаднијом и спречити, корачање народа српског у — натраг.

Врло је обесно и неправедно, тврдити о новој омладини, да је она „покајнички“ дошла странци либералној; јер то неодговара истини. Истина је обратно то, да је она дошла у помоћ, као одушевљена, убојна сила, да помогне оно, што је сматрала за напреднije.

Но „нова омладина“ није била вољна да кулучи и кметује странци либералној. Она је ушла у странку, као бујан елеменат прогреса, напретка и гонила је странку на прогресивни, напредни рад. Но показало се оно, што се у историји странака толико пута понављало. Странка првобитно напредна и бујна, стане и копни хоће — натраг. Остарила је, ослабила је, изнемогла је. Она не само да неће, него она и неможе више напред. Напредна та странка најпре кратко време стоји, постаје конзервативна, па онда, по закону постепеног развића, удари натраг постаје — реакционарна.

Но она то неће никако да призна и бесни против сваке напредније странке. Позива се на своје заслуге, на своју прошлост, на своје традиције; хоће да задржи своје напредно име, ал' да ради противно и тражи да је помажу и поштују због њене — прошлости.

Така је странка изгубила своје право на опстанак и треба да се разреши, те тако умре часно, као што се прође и борила часно.

Но реците баби, да није више лепа! Реците старцу, да је — „остарио“! Хоће ли они то да признају? Могу ли они то да приме мирно и објективно?

Тако је и са странкама, које су своју напредну мисију одиграле и треба да се губе са позоришта светског. Но оне то нити увиђају, нит хоће да чине; него као оно пакосне бабе, најгадније руже и клеветају своје млађе друге. То што се толико пута дешавало у свету, десило се и са странком либералном. Она немогаде више напред, ал' нехтеде пустити ни друге испред себе. И тада настаде пљување, грдње и клевете на „нову омладину“, на нову странку радикалну, па тако то траје и данас и трајаће све донде, док не ликвидира и оде онамо, где јој је сада право место, у странку — конзервативно реакционарну. Кад тамо оде, онда ће признати да је као странка либерална своју часну и корисну улогу одиграла и задовољава се са улогом бремзе, на влаку напреднijих странака.

Та судбина чека сваку владајућу

ПОДЛИСТАК.

Руско-јапански рат и Сибирија.

Ушло је већ као у пословицу, да је Сибирија најстрашнији крај света, али није тако. Страшна је за оне, који су осуђивани судом на Сибир, који у тамошњим мајданима морају да раде »под мораш«, али не себи. А оно ме, ко изгуби слободу, све је једно: затворио га у мајдан или у најлепшу палату! Сибирија са Русијом чини шести део света. Русија је већа од Европе, а Сибирија већа и од Европе и Русије. Она је пета царевина, поред неких кнежевина у огромној руској држави, пета а сама за себе већ представља свет: шаренило народа, разноврсност поднебија, огромност простора, све је то, што се не може наћи у другоме крају.

Северна јој је обала замрзнута, у вечитом је леду, са те јој се стране не може нико приближити, поднебије је врло променљиво, снег јој прекрива непрегледна поља, по којима јури на својим саоницама или ципелама од дрвене коре сибирски ловац за богатим ловом. Тамо је бели медвед и бела куна (хермелин) са својим скупоценим крзном, који Сибирцу дају оно, што нама наше оранице. Он их лови да се хлебом храни! Јури и попева и иде весео по тој цичи-зими. Непрегледне снежне и ледене пољане су му миле, као морнару море, ратару нашем зелена поља или већ златно класје, брђанину брда! Она га је земља родила, она га храни — он је воли: она му је мајка — отаџбина!

Што су нашем ратару пуни кошеви и чардаци, то су њему крзна на тавану — и онда он весело попева, добру се нада и не боји се глади! Верни коњ и још вернији пас чине услуге и Сибирцу, као наши нама.

И тамо има сточара али њихови сточари чувају стада јелена (ирваса, собова), које прежу у саонице и јуре по снегу као ми на најбржим коњима. Месо тих јелена и кожу употребљује му Сибирац као ми говеђе, али од његових костију деље игле, од црева му преде јаке конце, да сашије себи хаљину, коју кроји од коже белог медведа и сибирског курјака.

Стада кад чува, помаже му верни пас, као и нашем овчару. То је нарочити псећи сој, велики и развијен, преже се у саонице и служи Сибирцу нешто боље него коњ или ирвас, јер кад се снег отапа, он не упада, а кад га спопадне у путу чопор дивљих зверова, пси су му још и у помоћи. Мада за наше прилике изгледа јадно, ипак она храни онај народ, а човек, који целог свог века, на сваком кораку води борбу за опстанак, и ту, и ако није просвећен, довија се, дух његов не мирује и он сузбија све непогоде које му се над главом надвијају. Дух у човека и ум надомешта му снагу, а познато је, да — ум царује!

И тамо сунце сија и улева онамошњем човеку животворну моћ и снагу да не клоне, он је задовољан, а гледајући у сунце, ведро звездано небо и непрегледну своју равницу — и он има своју појезију, која га разгаљује, кад доспе, да се одмори од свог трудног посла — у борби за опстанак!

Јужни јој део је леп, већином северни умерени појас (као и у нас), расте све и буја: огромне пољане са бујном травом и небројеним стадима која су прекрилила сибирска пландишта, допуњују земљи оно што јој север одузима. Непроходне, простране шуме, лепе и богате реке, велике степе са дивљим стадима и чопорима, пружају сасвим другу слику. Тамо се ради, рад је много разноврснији и зато је тај крај већма и насељен. Ту се одомаћила и радиност, на друму, пољу, големим рекама чује се и песма; њом слади вредни раденик тешки посао, она га соколи и крепи. А кога још није окрепила и одржала песма?

У томе крају има и вароши. Трговина се креће, а познато је, да је трговина у народном животу оно исто, што и крв у човеку: она крепи и освежава сваки део тела човечијег. Тако и трговина вближава све људе и сталеже и неда им, да се један од другог сасвим отуђе.

Туда се проносе чај, пиринац, бибер, цимет на караванима из Кине; туда Тибећанин и Кашмирац проносе вуну својих свилоруних оваца, Авганистанац протерује чопоре својих брзоногих коња, северни Сибирац доноси и проноси крзна северних животиња: све то иде једном том струјом, јури тамо, далеко, иде месецима на бујну Волгу. Тамо је крај тој струји. Целе године се купи и носи роба на велики светски вашар у Нижњи Новгород — да се тамо прода и разнесе по целом свету. Пут је огро-

странку, која се за времена не подмлади бујнијом напреднијом крвљу, новим напреднијим начелима и не пође путем сталног постепеног развића.

Ненад.

Писмо из Русије.

Петроград, 28. јануара.

Ране, које добише руске оклопнице осећамо, као да смо сами рањени. Још више те ударе осећају Руси и они, који су иначе у опозицији. Најбоље оклопнице те шко ће учествовати у даљим морским бојевима. Главна надежда остаје на војсци у Манџурији. Море не може овде решити руско-јапански рат, већ бојеви у Кореји или Манџурији. Ноћашњи телеграм допуњујемо и у неколико исправљамо. Свега су пострадале не 3 оклопнице руске већ 4, а осим тога још 3 крстарице.

За јапанске губитке разно се говори и штампа. Синоћ нам рекоше, да је пропало 11 миноносаца, данас читамо у последњим брзојавима, да су утонуле 2 јапанске оклопнице, 2 крстарице и 3 миноноске, а да су добиле рупе 4 миноноске и ескадра са минама.

Манифест је изашао као што вам јависмо ноћас, данас ујутру у званичним новинама.

И у руском манифесту каже се, да смо заповедили наоружаном силом одговорити на изазивање Јапана.

Рат је дакле почет и продужује се Да ли ће се поправити моћи бронсносци и оклопници у тако брзо време, не може се рећи још насигурно. Неки стручњаци веле да се руској флоти и не треба упуштати у бој, јер не би било вајде. Главна је снага руска на суву, а на суву ће се и онако решити судбина рата. Пред нама леже све руске новине и сви засебни листићи, који се у многим хиљадама продају по улицама особито по главној улици „Главни проспект“. Рус није лармација, он и не закука одма, чим чује какву несрећу ил срећу, али кад се усталаса руско море, онде ће истурити из дубине на површину његову праву силу. Рус није детињаст, горд он има гордост националну и она избија сад на површину. Много што шта није као што треба, али ће се сад та унутрашња политика оставити.

Јапанци нису народ кога би требало омаловажити.

Они су се за последњих 20—30 година понели на велику висину културе и снаге.

Они су интелигентни и радени, а при томе они на себе гледају као на пијомонт монголске расе. И поштење у је њих развито јако, а још већма родољубље. Било је дивних примера, да су се принчеви њихови одрицали престола само да буде слога у народу.

Штета што патријарх Бранковић нема ни капље јапанског осећаја.

И по храбрости Јапанци су згодни кад је био рат са Китајом, Европљани су се дивили јапанскому јунаштву. Русија дакле има достојног противника и то овде знају и признају. А кад се узме још у обзир, да је Енглеска и Америка уз Јапан онда се тек може видети тежак положај Русије. Па ипак сви верују у моћ и силу руску, верују безусловно да ће она победити.

Сваки дан кошта нас 1,200.000 рубаља. Оклопнице коштале су свака од 3 до 6 милијуна рубаља. Нисмо били код дворца, кад је народ чекао цара, али они странци који су видели како је руски свет дочекао цара, с каквим одушевљењем — виде у том одушевљењу велику руску силу.

* * *

Петроград, 29. јануара.

Санитет ради на врат на нос. Шарпије и завоји се спремају. — Држава је узела многе вагоне са других железница у корист превоза на сибирској железници. Оклопнице Палада и Ретвизан могу се поправити, Цесаревић теже. И друге неке оклопнице могу се поправити. Бомбардирање Порт-Артура није помогло Јапанцима. У опште може се казати, да напад јапански није постигао циљи. Ако ми имамо рапе и њихове лађе нису целе. А није утонула ни једна руска лађа. Магистрат петроградски даје један и по милијун рубаља на рањене и болеснике. Многи се моле у добровољце. Добровољних прилога искупиће се — ако буде потребе — стотинама милијуна.

Текелин.

Нови Сад, 2. фебруара.

Манифест Банфијеве странке. Банфијева тако звана „нова странка“ издала је проглас на народ. Напада сабор, који је као мува без главе, напада све и сваког понајвише народности. Програм Банфијев је и првом реду тај, да придобије владајући дом за чисто мађарску и м п е р и ј а л и с т и ч к у политику, јер само на тај начин могу се мађарски народ и краљ споразумети.

Мађарска империјалистичка политика! Изгледа чисто, да са бароном Банфијем није сасвим чисто. Не види ли он зар докле смо дошли досадањом шовинистичком политиком, кад би да то још пооштри. У опште је жалосно што барон Банфи сме још да се покаже жив после његове владавине која је већма штетила угледу Угарске, но може бити све друге владе скупа.

Руско-јапански рат.

Јапанска спрема за рат.

Јапан је од 1896. до 1903. издао преко 1.700 милиона круна за ратне цели.

Још године 1894., дакле пре рата с Кином, имао је Јапан једну панцерну лађу, једну панцерну крстарицу и десет обичних крстарица, 26 торпедних лађа. Свега на лађама 442 топа. Данас има 8 великих панцерних лађа, 5 панцерних крстарица, а у тој саразмери порастао је број и других његових лађа и торпедњача. Све те лађе имају 1188 топова.

Јапан је добио 839 милиона круна отштете од Кине, то је све утрошио у спрему за рат, ван тога је подигао порезу, чинио велике дугове. С тога су финансије Јапана врло слабе. Он не би могао издржати неколико месеци војне, а да не мора правити велики зајам. Узима се, да га неће лако добити или тек под најтежим условима. С тога је вероватно да ће покушати да се код новчаних завода, којих је у земљи, испомогне.

Војна на суву.

Данас претеже мишљење, да ће рат између Русије и Јапана дуго трајати. У обичним ратовима свршава се војна кад једна страна заузме другој страни престолницу и тиме јој подсече жиле њезине снаге. Или се рат свршава још раније ил нешто доцније, чим противник освоји такве положаје, с којих пресеца државне изворе и неда им да се стапају и теку у једном правцу.

Овде је друкчије. Руско-јапански рат неће се водити ни на руском, ни на јапанском земљишту, него на туђем: у Кореји и Манџурији. Јапан ће морем доводити војску, Русија жељезницом. О исходу рата рекао је један руски дипломата ово. Ако узмемо да целокупна јапанска војска износи на суву 300.000 онда је јасно да он не може у Манџурију бацити више но 100—150 хиљада војника. Остало треба за Кореју, која је непријатељски расположена према Јапану. Русија може да стави тој јапанској војсци у Манџурији $2^1/_2$ пута више но што јој је потребно, кад би хтела да се брани, јер она има данас већ у Манџурији 256.000 војника. Руска је највећа снага у томе, што м о ж е д а ч е к а. Руски војник нагли у пуцању, а то је слабост и јапанске војске. Руски војник је јак у нападају с бајонетом, и те нападаје Јапанци не могу да издрже. Јапанска коњица више ће шкодити Јапанцима но што ће им хаснити а руска коњица је припозната. Ван тога је руско топништво боље и многобројније од јапанског.

Нетачне вести.

Из Париза јављају, како до сад нису стигле иоле тачније вести о догађајима на бојишту а све вести које стижу не само што су нетачне већ терају у лаж једна другу. Јапанска влада није изнела још ни један званичан извештај о бојним догађајима.

Осуда Јапанских измишљених вести.

Француски листови ударају на Јапан што лажним вестима о својим успесима, победама и нападама узрујавају свет, што се после мора да тера у лаж. Веле да Јапан ради то исто што је радио и у кинеском рату, заузео све извештаче а и цензуром кроји извештаје како хоће. Тако треба да изгледа да су и код Порт Артура страдали само руски бродови, међу тим се по званичним извештајима Алексејева види, да су том приликом тешко оштећена и три убојна брода јапанска и њихових једанаест торпедних чамаца, који се морали повући. А другог дана при бомбардовању Порт-Артура руски топови са копна онеспосо-

---

ман, велики. Дуги су му данци, још дужи конаци!

У томе крају буја живот, цветају вароши, диже се култура и просвета...

Испод тога краја долази трећи. У близини му је пустиња Гоби и Шамо, после Сахаре највећа на свету. Без сумње је кад-год као и Сахара била море, али се пресушила. Покривена је песком, а крајеви око ње имају тропску климу: у њима расте и успева кафа, па чак и памук. Ту избија на површину угљен, па чак и бакар. Читава бакарна гумна се виде, гвожђани мајдани, сумпор, со и друге важне ствари, местимице и платина (као и у Уралу), налази се у Сибирији, а Русија, да би све то природно благо исцрпила, повукла је кроз те бујне и плодне крајеве — своју транс-сибирску железницу.

Та транс-сибирска железница мора спојити европски запад са даљним истоком, целу трговину привући себи, све то, што из Кине, Јапана, Кореје преносише највише Енглези, својим лађама морем, треба да иде том транс-сибирском железницом.

Замисао је заиста велика, а тешкоће, које је требало савладати — још су биле веће и огромније.

И тако транс-сибирском железницом почиње нов период у културној историји, јер она од прилике има исти значај, као и откриће Америке, а пут око света, који је Жил Верн онако мајсторски описао, моћиће се извести за много краће време него до сада.

342 сахата трајаће тај пут од Петрограда до крајње његове тачке, брзим возом, пролазиће земље и градове, степе и пашњаке, ићи кроз земљу, возити се не само преко реке, него и великих језера, читавих мора, док не стигне мету.

Кад је та железница грађена, у крајевима, где није било никаква живља, дизана су села па и читаве вароши, које већ насељавају и већ од 5—6 година пара плуг руског сељака земљу, која још до сада није била никада заорана. Све што се зове сиротиња са целога света, појуриће и поврвити тамо као некад у Америку.

Жељезница је удешена као до сада ниједна на свету. Кола су јој много већа од наших, сваки путник има где и да спава, да се купа, у коли има госнионицу, књижницу, читаоницу, има лекара, апотеку па чак и — цркву са свештеником!

Сада из Порт Артура стиже писмо до Н. Сада за три недеље а пре је требало толико месеци, и онда је лако појмити, да је Русија за тако кратко време бацила на далеки Исток до тридесет хиљада војске и нада се, да ће, догод рат устраје, моћи сваког месеца добацити тамо још по стотину хиљада! Док развије своју силу и моћ још већма, и утврди тамо положај себи привуче трговину, ослаби Енглеску, онда ће јој се тек моћи измерити снага, али ће јој се зато рад и наплатити и у њезиној историји биће још једна страна исписана: Руси не живе бадава на свету!

Б.

били су за борбу пет јапанских бродова и девет торпедних чамаца. И руска флота припомогла је, да се јапанска флота сув бије. Јапанска се флота у жалосном стању повукла према Вај-Хај-Вају, а руска је флота гонила Ни један руски брод није том приликом оштећен, али је доста војника погинуло и на једној и на другој страни.

Један званичан исказ о рату.

Бечка политичка коресподенција, добила је са меродавне стране, како вели, извештај један. У њему се вели. како су европски листови преплављени о успесима јапанске флоте и како је ова сад господар на жутом мору. То је све претеривање а у ствари је да је до сад било свега две борбе на мору. Први напад на руску флоту код Порт Артура био је изненадан, без објаве рата. Резултат је тог ненадног нападаја био тај, да су повређена два руска оклопна брода и једна крстарица. Разлог овог малог руског пораза лежи у томе, што се све догодило без објаве рата. Друга је борба на мору бомбардовање Порт-Артура. Том приликом су врло лако оштећена два три руска брода, да оправка њихова неће трајати више од два три дана. Топови на копну нису претрпели никакве штете. Тачно се незна утврдити колика је јапанска штета, јер нема јапанског извештаја о томе. Вели се само толико, да су два велика јапанска брода повређена и три торпедна чамца пробијена да су подављени. — О борби код Шемулпа истина је то, да су Руси тамо у пристаништу имали само једну убојну крстарицу „Варјаг“ и један једноставан топовски чамац „Корејец“, који је требао да буде на расположењу руском посланику у Сеулу, он и не спада у флоту. — „Варјаг“ је позван од јапанског флотног заповедника, да по убојном поретку, за 24 сата напусти пристаниште. Тако се нашао у коштац са шест пута јачим непријатељем и пропао је после славне, јуначке борбе. То је био једини стварни успех јапанске флоте. С тога је бар још врло рано говорити о слободи кретања јапанске флоте на мору.

Јапанско признање.

Из Токија сад признају, да је при бомбардовању Порт-Артура оштећено неколико јапанских бродова. Истина, вели се, да је овлада лака. Торпедни бродови су се после нападаја вратили ка главној флоти (Не вели се ни једном речи, колико су повређени.) Још се уздижу јапански војници, који су тако били хладнокрвни, као при каквом маневру.

Појачање руске флоте.

Русија да би појачала своју флоту у источно азијским водама, шаље своја три моћна убојна брода тамо, а то су „Књаз Суворов“, „Бородино“ и „Император Александер“. Да не би ти бродови морали свраћати у енглеска пристаништа за угаљ, изаслат је са угљом напред брод „Камчатка“ и учињено је све, да ти убојни бродови добијају угља од руских приватних бродова. Тим бродовима биће руска флота у источним водама појачана за 30 процената.

Руска флота у Јапану.

Напад руске флоте из Владивостока на јапанску варош Хокодат, даје се тумачити само тако, да је та флота хтела да извојује пролаз кроз залив Чугару, те отплови на југо исток и споји се са руском флотом у жутом мору. Она је тај пролаз и извојевала, а буде ли јој пошло за руком да изведе свој план до краја, то ће бити од великог замашаја.

Неутралност Кине.

Из Пекинга јављају: Царском окружницом објављена је свима гувернерима Кине неутралност. Нарочит указ упућен је на гувернере Манцурије, у којима се указује на тамошње Кинеске царске гробове, те се нарочито упућују на најстрожију неутралност. Уједно се у тим указима нарочито истиче заштита трговаца без разлике вероисповести и народности.

Руски убојни бродови.

Лондонске вести јављају, како источна руска флота жури пуном паром на бојно поље. У Доверу чекају руски бродови са угљом, да ту флоту снабду угљом. — Руска флота испловила је из Владивостока. Очекује се ускоро велика сувоземна битка и то код реке Јале.

Одлазак руског конзула из Сеула.

Из Токија јављају, да је руски конзул са својим особљем и свима руским грађанима нарочитим возом отпутовао из Сеула за Шемулпо. Пут до жељезнице и станицу посели су били јапански жандари и јапански војници. Јапански војни аташе сам је испратио до жељезнице руског конзула.

Оружање Русије.

Из Петрограда јављају, да је образована нова источно сибирска бригада. При времени командант Порт Артура генерал лајтнант Штефел наименован је за заповедника трећег сибирског карпуса.

Витешки савез Курландски, Лифландски и Естландски понудили су руској влади, да о својем трошку образују санитетску колону. Цар је то са захвалом примио.

Словенски ђаци у Бечу.

Из Беча добисмо брзојав, да на Сретеније око 500 словенских ђака приредише бурне овације пред руским и француским посланством.

Расположај у Русији.

Под предвођењем петроградских универзитетских ђака велика множина света отишла је пред царски двор и певала је химну. Цар и царица указали су се на балкону. Заповедник двора изрекао је народу захвалу у име цара. — Одатле је свет отишао пред двор царице удовице, а за тим пред француско посланство певајући руску и француску химну. А кад се указала на балкону жена француског посланика, одушевљеним усклицима није било краја. За тим је свет отишао опет пред царски двор, те кад се показали цар и царица, бурно су клицали.

Чешки офисири у руској војсци.

„Франкфуртске новине“ доносе како је руска војна управа упутила на све офисире аустро-угарске војске који знају словенски, позив, да ступе у рускуу војску. До сад су се томе позиву одазвали 80 чешких офисира и код своје војне управе, тражили су отпуст. Ово треба да се потврди.

Аустро-Угарска и рат.

„Будимпештански тагблат“ донео у својем 45. бр. уводни чланак о руско-јапанском рату. У њему вели да Руси однели победу или не, у оба случаја ће то бити штетно по Аустрију. Победили Русија Јапан за извесно ће Русија одмах за тим поћи корак даље и на Балкану а Аустро-Угарска ће морати с њом, што по њу неће бити најпријатније а биће и доиста скупо. Подлегнели на истоку Русија, тада ће, да не изгуби свој углед и уплив на Балкану, живље потерати своју балканску политику а Аустро Угарска ће морати с њом, што опет по њу неће бити ни пријатно ни јефтино.

Једна лаж.

Бечки и пештански листови доносе, како се у Петрограду, кад се чуло да су Чеси и Словени Аустрије послали брзојаван поздрав Русији, искупила грдна множина света пред војним министарством и клицала: живела панславенска узајамност. Уједно да је панславенско удружење у Петрограду решило да изрази захвалност руског народа чешкој словенској странци на поздраву. Ова је вест постала да укаже на панславенски баук.

Немачка и рат.

Из Берлина јављају, да је тамо био у петак дворски бал. Немачки цар дуго се разговарао са руским послаником. Како се вели, немачки цар је рекао, како би радо потпомагао Русију. Но ово треба да се потврди.

Приноси за рат.

У Петрограду је у петак отпочео јаван попис добровољних приноса за рат. и за један дан управе скупљено је преко милион рубаља.

Американи.

„Српски Родољуб“, који излази у Њу-Јорку, добио је из Стелтона писмо, из кога се види, како осећају Срби Американи. Они из Стелтона написали су уреднику „Српског Родољуба“ овако писмо:

Поштовани госп. Томановић!

„Са овим долазим Вас најпонизније замолити, имајте доброту, распитати се код руског конзулата да ли би они примали добровољце за рат између Русије и Јапана, како и којим начином би тамо човјек ступити могао. Имаде овде неколико Срба одушевљени за рат, па су ме молили да се распитам и т. д.

Политички преглед.

Словенство и Русија. У Србији и Бугарској наређена су на многим местима већ и одржана у црквама молествије, за сретар исход рата. Грађани су сазивали зборове и изразили Русима своје симпатије, а тако исто и Чеси. Међу Пољацима се нашло чивутских агената, који су хтели да изазову демонстрације против Русије, али пољски листови опомињу народ, да то не чини.

Хрватска и Славонија. Под председништвом саборског председника Васе Ђурђевића закључен је низ саборских седница и сабор одложен на неизвесно време. У тој, последњој седници, говорио је Миле Старчевић против страних осигуравајућих друштава и водио је с њим полемику предстојник земаљске владе — Шумановић. — Говорено је у сабору, да се умоли (!) управа државних жељезница, да одреди брзи воз између Ријеке и Земуна. Тушкан је противан молби, него вели, да друге возове треба заустављати и на тај начин присилити управу да уведе брзи воз. (Заиста жалосно, да је „нагодба“ тако предала земљу на милост и немилост, да му сабор мора да моли један — брзи воз! У. „Заст.“)

Турска и реформе. Из Цариграда јављају: Арнаути се одупиру и буне против реформа што је Турска, под притиском обећала даће извести. Код Пећи су се Арнаути сударили са жандарима и војницима, а разлог је био, што је уведен порез на стоку, прави пак узрок је, што се уваћају реформе. Семзи-Паша је сву војску сакупио и послао што је више могао, да угуши тај покрет.

Вести из места и са стране.

Наши манастири.

Пишу нам из Сремских Карловаца: Манастир Грегетег дао је чиста прихода за прошлу годину 25.000 круна, манастир св. Ђурађ 10.000 крна. Настојатељи других манастира су на ово необично љути. Они су држали збор у Крушедолу 20. јнуара, с дозволом патријарха Бранковића, те донели резолуцију, да сабор и саборски одбор немају право да граде прорачун, већ је то право манастира, а још мање је имао права саб. одбор, да нареди истрагу против оних манастира, који нису исказали чиста прихода и закључили су да неће одговарати истражној комисији. — Наше автономне уредбе дају право сабору да ствара манастирске прорачуне, а кад то не чини сабор онда иде то право саборском одбору. И тако је увек и било до данас и никад се манастирски настојатељи нису жалили на то. А нису се жалили зато, што је саборски одбор направио само прорачун, па — оставио да се прорачун прекорачује до миле воље. Тек кад данашњи саборски одбор хоће истрагом да извиди, зашто нема прорачуњеног сувишка и где је тај новац, сад су тек пронашли манастирски настојатељи да сабор, односно саборски одбор нема права буџета, па ни контроле. Види се дакле, док је била слободна грабеж, биле су добре и наше автономне установе, чим се хоће то да скрати, сад излазе господа настојатељи на среду са новим начелима. — Но неће им помоћи, свачему прође време па и грабежи по манастирима.

Велики поклони.

Пишу нам из Будимпеште: Лаза Дунђерски поклонио је 301.000 круна на будимпештанске добротворне цели. Поклонио је: 100.000 круна на „Јелисаветин санаторијум“, 100.000 круна на женско васпиталиште, које хоће да оснује будимпештанска женска добротворна задруга, 40.000 круна поклонио је „црвеном крсту,“ 20.000 круна пензионом фонду мађарских новинара, 21.000 кр. земаљској потпорној благајни за земљорадничке раднике и слуге, 20.000 круна будимпештанском добровољном друштву за указивање прве помоћи. — То су оних 301.000 круна, о којима је толико писано. Лазар Дунђерски је изјавио, да он из начела није хтео да уређује ничије карташке дугове, али је ту своту поклонио на добротворне цели.

† Миленко Теодоровић,

правник, П. године, преминуо је прекјуче у суботу 31. јан. а погреб ће му бити данас, 2. фебр. после подне у 2 сах., (опеле у алмашкој цркви.) Пок. Миленко, поред своје науке, којој се с вољом одао, интересовао са врло великом вољом и за музику. Био је једина нада и узданица својим родитељима, коју ето прерано покоси хладна, неумитна смрт! Тужним родитељима желимо утеху, а добром Миленку рајско насеље!

Дисциплина руског војника.

Руски цар Александар, „ослободилац“, био је у Емсу са немачким царем Вилхелмом I. Седели су у соби руског цара и разговарали о дисциплини у војсци. Сваки је држао, да његови војници слушају без поговора. И одлуче да одмах пробају. Један прозор у тој дворани беше отворен, а био је на првом спрату, који беше врло висок.

Прво поставе иза завесе два јака послужитеља, којима су наредили, да задрже сваког ко покуша да скочи кроз прозор.

Затим је дозвао немачки цар једног свог официра у ком је имао највише вере и заповеди му да одмах скочи кроз прозор. — Молим Ваше Величанство да ми дозволи, да најпре напишем тестаменат, рече официр доста тихим гласом. — Идите напоље, рече му зловољно немачки цар. Тада дозва руски цар једног свог официра и рече му: скочи кроз онај прозор. Руски официр салутира и рече: Разумем, Ваше Величанство! Па полете ка прозору као стрела. Једва су га задржали послужитељи. Данас, кад је реч о дисциплини, сећајући се овог догађаја, држе, да ће Русија скочити у Кореју без поговора, па ма било како опасно и да ће се Јапан покајати што се упустио у овај опасан рат.

Извештаји са бојног поља.

У једном бечком листу има поређани извештаји са бојног поља, који веома згодно обележавају шта све мора публика да чита. Ево тих извештаја:

Токио, 27. јануара: Руску ратну лађу Манџур Јапанци су потопили на дно мора.

Токио, 27. јануара: Руска ратна лађа Манџур — тоне.

Токио, 28. јануара: Руска ратна лађа Манџур лута по отвореном мору без крмана.

Лондон, 29. јануара: Руска ратна лађа Манџур тешко је повређена и Руси су је једва одвукли у пристаниште.

Париз, 30. јануара: Руска ратна лађа Манџур одбила је нападаје Јапанаца и повукла се после тога на своје старо место.

Петроград, 30. јануара: Руска ратна лађа Манџур истакла је своју заставу и спрема се да се отисне у море.

† Николај Константиновић Михајловски.

Пишу нам из Петрограда: „Умро је вођа народне радикалне странке у Русији, Николај Константиновић Михајловски. Он је био и научењак и публициста и критичар. Леп је био као некада др. Полит, само што је он остао веран својим слободоумним начелима — до смрти. Најпре је радио заједно са Шчедрином-Салтиковим у месечном журналу „Отеческе Записке“. Главна су му дела била: „Что такой прогресъ“, „Борьба за индивидуалност“, „Дарвин и друштвена наука“. Писао је многе критике о свима књижевницима руским и управо он је давао тон руском напредном и друштвеном правцу. У последње године он је са В. Г. Короленком издавао и уређивао месечник „Русское Богатство“. На њега су све конзервативне власти гледале, као на опасног по руску државу писца и — дипломату. Омладина је свакада видела у њему свог вођу. — Ми га се сећамо још од 1878. године, какав је то био окретан и оштроуман, а при том по спољашности леп, угледан човек. У књижевном друштву „Союзъ писателей“ кад пред нову годину наздрависмо некоме додирујући словенско и српско питање Н. К. М. одма скочи и са обичним својим оштроумљем рече Михајловски: За упокој души Милану! Онда је Милан још жив био и то у Србији. Последњи пут видесмо га на светковини Короленка. Ми дођосмо доцкан, председник нам рече нема више места, већ је више од 500 особа овде, а он нас узе под руку и рече: „Идите онуда, тамо ће те можда још наћи местанце.“

И тако оде опет и то један од најдаровитијих и најбољих бораца за руску слободу и срећу — у гроб. Њега оплакује сада сва иоле мислећа интелигенција и напредна Русија. Збогом борче и јуначе! Историја ће показати, ко је вера а ко ли невера!

Остало је за њим 6 великих томова његова књижевна рада. Било му је свега не више од 62 године, а писао је 44 године све на корист и срећу руске књижевности и руског живота. У „Руском Богатству“ писао је увек под рубриком: Литература и жизнь. Њему је књижевност и живот било једно исто. — Ко хоће да зна руски живот за ово 40 година, тај се мора пре свега обратити на књижевне радове Н. К. М. Он је Л. Толстоја нападао за његово „непротивленіе злу“ и доказивао, да се противу зла морамо сви борити“

Отмица.

Пишу из Елемира: Лепосава Милићева из Сент-Ђурђа дошла је у госте и многом елемирском ирошу због своје лепоте замакла је за око. Облетали су око ње и напослетку се одлучи Жива Помски, газдачки син, да је отме. Што је смислио, то је и учинио. Вребао је с неким својим пријатељима згоду, па кад му се дала прилика, украде је и однесе на својим колима својим родовима у Арадац. Девојка утекне и јави ствар жандарима. Сад се води истрага.

Томбола са игранком.

I. Српска занатлијска задруга у Руми приређује у недељу дана 8. (21.) фебруара 1904. у просторијама Хотела „Орла“ томболу са игранком у корист своје друштвене благајне. I. део: томбола П. део: игранка.

Темерински вашар

Годишњи вашар у Темерину одржаће се и сад, 8. (21.) фебруара.

Воћке младице.

Шабачка пољопривредна станица јавља, да ће продавати, чим сокови крену, из свога расадника младице и то воћке и друга дрва (за украс). Ко жели да набави, нека се што пре обрати. Ценовник се па захтевање шаље бесплатно.

Најјефтиније позориште на свету,

без сумње је у Јапану. Плати се — у нашем новцу, до пет потура, и има се право у њему остати и гледати представу од 7 сах. у јутро па до 7—8 у вече. Заиста јефтино!

Брзојави „Застави.“

Стигли 2. фебруара.

Руско-јапански рат.

Порт-Артур. Шест јапанских ратних бродова појавише се пред луком Татунгкау, чуо се топовски пуцањ. У Шемулпу искрцана је у великом броју јапанска војска. Јапанско бродовље претрпило је у боју код Порт-Артура знатне озледе.

Петроград. Војни министар Куропаткин није отпутовао у Источну Азију.

Тијенчин. Хиљаду војника одлазе да чувају манџурску границу.

Харабовск. Ђенерал Лењевић именован је главним командантом целокупне руске манџурске армаде (војске).

Петроград. Генерал Алексијев јавља, да је добио вести, како су били покушаји, да се баце у зрак мостови код источнокинеских железница.

Генерал Ременканов именован је за заповедника козачке војске у источној Азији.

Порт-Артур После битке код Чемулпа искрцало се 19.000 Јапанаца. Нема вести о томе, где се налази јапанско бродовље. Руска мобилизација напредује.

Лондон. Јапанско посланство непотврђује вест, да су Јапанци уништили руску флоту код Владивостока.

Париз. Званични лист саопштава изјаву неутралности Француске.

Нагасаки. Јапанци су узели од Руса 5 норвешких лађа, које су Руси били заустависли. Код Чемулпа погинуо 1 руски официр и 40 војника, а 464 је рањено. (Колико је погинуло Јапанаца о том Јапанци ништа не јављају. Пр. ур. „Заст.“)

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 13. фебруара 1904. — Недељни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Време је у почетку недеље било кишовито. При концу се ведрило и настало је право пролетње време. Усеви свуда добро стоје, а такође и у иностранству.

Жито у иностранству: Услед утицаја руско-јапанског рата посао је постао чвршћи. Правац је чврст но ипак се до већег посла није могло доћи. У Северној Америци су цене почетком недеље попустиле доцније су очвршћале услед неповољних вести о стању усева. У Енглеској је такође чврсто. Млине плаћају боље цене, а такође се и терети могу уз бољу цену спровести. У Француској је жито са пола франка по 100 кила поскочило, а брашно са једним франком. У опште је на свим континенталним пијацама живљи и чвршћи посао. — Код нас беше почетком недеље мирнија тенденција, а доцније је услед објаве руско-јапанског рата постао живљи посао. Млине су у велико куповале пшеницу, што је проузроковало, да је цена са 50 потура скочила према прошлој недељи. Недељни проммет изнаша 350.000 мтц. — Данас се ефективно жито продавало са 10—15 потура скупље. Промет 25.000 мтц.

Данас се продаје готова роба:

Потиско жито 76—81 кила по 8·10—8·95; банатско жито 76—79 кила по 8·——8·50; бачко жито 76—78 кила по 8·10—8·60; сремско жито 75—77 кила по 7·90—8·35 К. на три месеца у напред.

Раж. Посао је живљи, тражња је доста велика, а цена је 6·50—6·65 паритет Будимпешта за готово.

Јечам. Фабриканти слада плаћају за добру робу по 6·40—6·80. Јечам за фабриканте (Rollgerste-Fabriken) тражи се боље, и плаћа се по 5·75—6·—.

Зоб. Цене су зоби скочиле услед чвршћег терминског курса. Тражња није најбоља, а цена је од 5·50 до 5·80.

Стари кукуруз. Долази у опште слабо у промет; цена му је 5·50—5·60. — Нови кукуруз: Понуда и тражња је у опште слаба, услед новије ратне вести су се побољшале цене. — Данас се продаје за фебруар по 5·30—5·35 паритет Будимпешта. За Штајнбрух по 5·40 за готово.

Ситна проја 5·20—5·30.

Репица 10·35—10·40. — Купусара ——

Термини нотирају данас: Жито за октобар 1904. 8·28, а за април 1904. 8·50. — Раж за октобар 1904. 6·82, а за април 1904 6·86. — Зоб за октобар 1904. 5·78, а за април 1904. 5·80. — Кукуруз за мај 1904. 5·42 — Репица (Kohl) за август 1904. 11·50

Ланено семе 8·75—9·50 - — Кудељно семе 8·50

Црвена детелина 55—60, а луцерна 58—62.

Пасуљ: Цена за средњи 8·25—— округли 8·50 до ——— ситан —8·50—, а шарени —7·50—

Маст 66—65·½

Сланина, 3 ком. у 100 кгр. 59·——60 к.

Сланина, 4 „ „ 100 „ 57—57·50 „

Шљиве. Српска роба: уванс К. 16·——16¼, 100 К. 21·——21½, 85 К. 23·——24·—. — Босанска роба: уванс К. 16·¼—16·½, 100 К. 21·½—21·¾, 85 К. 24·——24·½.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке деоничарског друштва, IV. Váczi utcza 34. szám.

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Беодри овим (отвара) расписује дражбу на мањак око улепшавања своје богомоље:

Предрачун:

Дрворезачки посао	230	К.
Златарски (дукат злато) . . .	1.300	„
Молерски	600	„
Сликарски	400	„
Скела	100	„
За непредвиђени	370	„
Свега	3,000	К

Дражба ће се одржати у мушкој школи 5. (18) фебруара о. г. у 9 с. пре подне.

Дражбоватељи су дужни положити 5% вадиума, од предрачуњене своте.

Услови могу се видети код перовође општинског.

У Беодри 29. јануара (11. фебруара) 1904.

Шандор Мађош
председник.

131 1—1

МЛАЂИ ПОМОЋНИК

струке робе галантеријских играчака, који је вичан језику српском, немачком и мађарском, може одма добити место код

Леополда Розентала
Grand Magazin an Prix-Fixe in FIUME.

128 1—3

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ
ТРГОВИНА
ЂОРЂА ТЕРЗИЋА
У СТ. ПАЗОВИ

потребује вредног и доброг помоћника. Ступање одма.

132 1—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.